

Asimetría normativa e preterición práctica

Ao fío de cumprir coa invitación para escribir un artigo coa miña opinión sobre o uso da lingua galega na práctica cotiá da avogacía e co obxecto de non repetir temas ou asuntos xa tratados nesta sección, procedín á lectura do xa publicado nos números anteriores da revista *Avogacía Compostelá*, facilmente accesibles dende a páxina web do noso Colexio de Avogados. Dezaioito números que abranguen uns catorce anos e conforman una panoplia de asuntos expostos

por avogados, lingüistas e cargos públicos e nos que se incide en dúas ideas centrais que poden rastrexarse na maioría dos artigos: (1) a necesidade da promoción do uso do lingua galega tanto na Administración coma na xustiza e (2) a falta do uso escrito do galego en documentos xurídicos de todo tipo.

Pois ben, deixando á marxe o anecdótico uso escrito da lingua galega no eido da xustiza, que non parece que teña visos de mellorar a pesar dos esforzos de diversos colectivos, coma por exemplo os da **Irmandade Xurídica Galega**, chegados á actualidade resulta que a preguiceira

Administración pública foi avanzando. Xa non se trata só da publicación no DOG dos documentos en dúas linguas oficiais, senón que a práctica totalidade de procedementos, expedientes, solicitudes e demais que se tramitan tanto no ámbito autonómico coma no local son redactados en lingua galega. Indo por tanto máis aló do previsto na Lei de normalización lingüística de Galicia do ano 1983, que se conformaba con expresións coma promoción ou normalización do uso.

O anterior significa que se desbordou pola vía dos feitos aquelas limitacións impostas pola Sentenza do Tribunal Constitucional do 26 de xuño de 1986, que declarou inconstitucional un inciso da citada lei, aquel que contiña o deber de coñecer a lingua galega por todos os galegos e **consagraba xurisprudencialmente unha asimetría normativa respecto do castelán**, que si ten recoñecido ese deber xeral no artigo 3.1 da Constitución española.

No entanto, a lingua galega acadou un status predominante no uso administrativo galego, se non temos en conta os organismos periféricos do Estado. Boa proba disto é que os concellos de maior poboación de Galicia contan con ordenanzas

ou regulamentos sobre o uso do galego, máis o menos similares, nas que se declara o galego como idioma oficial do concello cunha clara finalidade de emprego case en exclusiva, **aínda que respectando o dereito dos cidadáns a elixir a lingua que desexen utilizar**. Así por exemplo, o Regulamento do uso do galego na administración municipal de Santiago de Compostela, que

data de 1988, a maiores da oficialidade do galego recolle no seu artigo 2 que o Concello de Santiago **“empregará normalmente o galego nas súas actuacións administrativas internas e nas relacións cos cidadáns e coas entidades públicas situadas en Galicia”**. Tamén a máis recente Ordenanza do uso da lingua galega do Concello da Coruña do pasado ano 2021 segue esta corrente no seu artigo 4, **“Como criterio xeral, todas as actuacións do Concello da Coruña realizaranse en galego, sen prexuízo de que, cando legalmente sexa requisito, ademais de en galego, tamén se fagan noutra/s lingua/s”**. Chegando a recoller a obriga expresa da redacción en lingua galega da práctica totalidade da documentación administrativa, *“b) As resolucións de todos os órganos municipais. c) Toda a documentación xerada polo concello que forme parte dos expedientes administrativos que teñan que se someter á decisión ou coñecemento dos ditos órganos. d) As actas e os acordos de todos os órganos dos consellos e entidades con personalidade xurídica dependentes do Concello da Coruña. e)*

As notificacións, os recursos, as escrituras públicas e, en xeral, todos os actos de carácter público ou administrativos que se realicen por escrito en nome do Concello da Coruña ou dos organismos que dependen del. 3. Todos os modelos de documentación do Concello da Coruña serán elaborados e difundidos de entrada e prioritariamente en galego e, verbo disto, nos plans e procesos de informatización e racionalización administrativa, deberase ter presente o que establece este artigo, sen que isto signifique que, en casos específicos, non se puiden incorporar tamén a outra lingua oficial para cando unha persoa o puiden requirir expresamente.”

Polo momento só tivo atrancos xudiciais significativos a Ordenanza do uso do galego do Concello de Lugo, que tamén **mantén a redacción íntegra administrativa en lingua galega**, xa que foi revogada parcialmente pola Sentenza do Tribunal Superior de Xustiza de Galicia do 18 de febreiro de 2016 e confirmada posteriormente polo Tribunal Supremo. Porén, tal pronunciamento non afectou o substancial respecto da tramitación en lingua galega, senón que só mostrou reparos á exclusividade no uso lingüístico dos “rogos e preguntas” por non considerar admisible impor ao cidadán o uso dunha lingua concreta.

Por outra banda, a mellora na redacción e a claridade dos textos en galego da tramitación administrativa tamén foi significativa nos últimos anos, polo que debe inferirse que os cursos de formación ofertados dende a Escola Galega de

Administración Pública, unido á existencia de ferramentas informáticas máis avanzadas, valen para algo. Neste sentido, non está de máis lembrar que o noso Colexio subscribe periodicamente convenios nesta materia para facilitarnos o acceso a ese tipo de formacións e a outros recursos de apoio lingüístico.

Os mencionados avances no sector da Administración non veñen asociados co mesmo auxe na nosa profesión e obsérvase un claro estancamento no uso do galego escrito por parte

dos avogados, posiblemente motivado tanto pola inseguridade que provoca a falta de costume, coma pola sempiterna falta de tempo que pende sobre nós coma espada de Damocles.

Non obstante, a pesar de que temos liberdade para usar calquera dos idiomas oficiais, non parece que vaia ser sostíbel no tempo a dualidade na que nos atopamos, na que a Administración usa o idioma galego e o avogado o idioma castelán nas súas relacións mutuas, o que pode dar lugar a expedientes un tanto caóticos vistos desde fóra. Poida tamén que non sexa o máis recomendábel na defensa do cliente, xa que os formalismos sempre contan e obxectivamente semella máis adecuado que as dúas partes utilicen o mesmo idioma.

Moitos se adaptarán e outros preferirán seguir como lles vai ben. Non hai unha opción correcta e para iso poderemos escoller calquera dos nosos dous idiomas cando queiramos, por algo somos galegos.

José Ramón Freijeiro Otero
Colexiado 1773 ICA Santiago

Unha
condena... ás
custas ou ás
costas?

Toma nota!

A forma correcta en galego para nos referirmos aos 'gastos orixinados nun proceso xudicial' é *custas* (*procesuais*).

No uso xeral empregamos o substantivo *custo*, forma normativa que deriva do verbo *custar*, co significado de 'valor ou prezo atribuído a algo'.

Artigo 241.1 da LAC sobre "pagamento das custas e gastos do proceso"

"Agás o disposto na Lei de asistencia xurídica gratuíta, cada parte pagará os gastos e **custas** do proceso causados pola súa instancia a medida que se vaian producindo."

(Lei 1/2000, do 7 de xaneiro, de axuizamento civil —Suplemento en galego núm. 2 do BOE do 05.02.2000: _

https://www.boe.es/boe_gallego/dias/2000/02/05/)